

Mláďata mývala severního na vrbě u Dolní Lomnice v Doupovských horách. Foto Alexandra Masopustová.

Medvídek mýval v Karlovarském kraji

Jan Matějů, Muzeum Karlovy Vary

„Nudíte se? Kupte si medvídku mývala.“ Tento citát z filmu Postřižiny si pamatuje téměř každý. Skutečně, medvídek mýval, neboli mýval severní (*Procyon lotor*) je velmi zvidavé a hravé zvíře, se kterým, je-li ochočené, si je možné užít spoustu zábavy. Obzvláště barvitý a obšírný popis mývalích veselých kousků najdete například v Brehmově Životě zvířat. Pokud byste takového veselého společníka uvítali, tak pro Vás máme dobrou zprávu. Mývala si kupovat nemusíte, buď už je Vaším blízkým sousedem, nebo ho dřívě či později budete mít ve svém sousedství. A zadarmo!

Původní domovinou mývala severního je severní a střední Amerika, zhruba v oblasti od Panamského průplavu po střední Kanadu. Již z toho je vidno, že jde o zvíře velmi přizpůsobivé, které je schopné žít v tropickém lese i v severské tajze. Jeho primárním biotopem jsou mokřady všeho druhu, včetně mořského pobřeží, ale podél řek se vyskytuje i v prériích nebo horách. Dokázal se také dokonale přizpůsobit životu v blízkosti lidských sídel a dnes se hojně vyskytuje v centru i těch nejužších severoamerických velkoměst. Přizpůsobivost mývalů vychází z jejich potravních nároků a dána je též jejich pohybovými dispozicemi. Mývalové výborně šplhají, na zemi proslídi

◀ Výskyt mývala severního v severozápadních Čechách po roce 2000 (červený kruh – pozorování mývala severního v Chebu 2. 8. 2013, černé kruhy – výskyt ke konci roku 2012 dle Matějů et al. (2012), černé tečky – výskyt přibližně do roku 2009 dle Anděra et Červený (2009), šedá čára – hranice správních obvodů obcí s rozšířenou působností). Pověšněte si velmi rychlého zvětšování areálu rozšíření – stav v roce 2012 představuje 400% nárůst oproti stavu známému v roce 2009!

každý kout a nebojí se ani vody, kde díky svým obratným předním končetinám vybaveným relativně dlouhými volnými prsty důkladně prohledají každý úkryt pod kamenem nebo díru v břehu. Právě obliba vody a rituál s mytím potravy dala mývalovi jeho české jméno. Samotná potrava mývala severního je stejně pestrá jako prostředí, kde ji shání. Dominuje rostlinná potrava, především ovoce, ale i zemědělské plodiny, kaštiny a ořechy. Živočišná složka je tvořena zejména různými drobnými bezobratlými, měkkými, hmyzem či raky, z obratlovců jsou to nejčastěji menší ryby, obojživelníci, plazi nebo ptačí vejčička. Mývalové nepohrdnou ani odpadky. Dospělý mýval váží 4–9 kg a bez ocasu měří 40–70 cm. Srst je na většině těla zbarvena šedě, na ocase se střídají černé a světlé kroužky a přes obličejovou část hlavy má charakteristickou černo-bílou „lupičskou“ masku. Z dalších vlastností, které stojí za velkou přizpůsobivostí mývala, je třeba jmenovat poměrně skrytý způsob života. Za potravou vychází mývalové až po setmění, napopak den tráví v úkrytu – v dutém stromě, ve skalách, hromadách větví nebo v opuštěných norách jiných zvířat. V zimě – v době, kdy je potrava nejhůř dostupná – aktivita mývalů klesá a někdy ani neopouští své úkryty. Zimní spánek však u nich zaznamenán nebyl. Mývalové se mohou rozmnožovat ve věku jednoho, častěji však dvou let a samice začátkem jara přivádí na svět 2–5 mláďat. Ta se osamostatňují před nástupem zimy. Do Evropy se mýval severní dostal začátkem 20. století, kdy byl na některých místech cíleně vysazen nebo když utekl z kožešinových farem a jiných chovů. Tak tomu bylo i na území ČR, kde byli první mývalové zaznamenáni ve 20. a 30. letech minulého století. Většinou se jednalo jen o náhodné pozorování jedinců uprchlých z chovů. Teprve z 90. let je doložena funkční populace na střední Moravě. Po roce 2000 začaly přibývat údaje o pozorování mývala severního i v Karlovarském kraji. Také byl poprvé zaznamenán jeho vliv na místní faunu. Častým nálezem bylo velké množství zbytků těl

▲ Mývalí stopy. Foto Jan Matějů.

žab v okolí rybníků, kam se přišly rozmnožovat, spolu s mývalími stopami v blátě nebo zbytcích sněhu.

V roce 2012 shromáždilo Muzeum Karlovy Vary spolu s dalšími odborníky a myslivci veškeré dostupné údaje o výskytu mývala severního v kraji s cílem zjistit, jak velké území je mývalem v současnosti osídleno a dokumentovat jeho šíření u nás (Matějů et al. 2012). Ukázalo se, že mýval už souvisle obývá celé Doupovské hory, velkou část Žluticka a také Krušné hory, přibližně od Kraslic po Klínovec, včetně jejich nejvyšších poloh. Podle prostorového a časového rozložení jednotlivých nálezů je pravděpodobné, že mývalové se do našeho kraje dostali přes hřeben Krušných hor z Německa, kde byl v roce 2008 odhadován výskyt až 400 000 mývalů. K dosaženým výsledkům je třeba poznamenat, že se, jak tomu často bývá, již v době publikování ukázaly být zastaralými. Výskyt mývala je v současné době doložen například i z Chebska, kde předtím zaznamenán nebyl. Ukazují se tak dvě důležité skutečnosti – expanze mývala severního v ČR stále probíhá a může být i velmi rychlá. Naše znalosti o jeho rozšíření jsou pravděpodobně jen špičkou ledovce.

Negativní vliv mývalů na naši faunu, byť se ještě ve větší míře neprojevil, je zřejmý – silný predační tlak na populace raků, obojživelníků, plazů a ptáků a konkurence domácím druhům šelem. Do budoucna tak nejspíš můžeme očekávat pokles

▲ Mýval živící se třešněmi pod Mlýnskou věží Chebského hradu 3. 7. 2013. Foto Tereza Zoulová.

početnosti i u běžných druhů, jakým je třeba skokan hnědý (*Rana temporaria*). Pro již vzácné druhy, například na zemi hnízdícího tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*), bude přítomnost mývala nejspíš naprosto fatální.

Možnosti odstranění mývala severního z naší fauny jsou velmi omezené. Z jeho přirozených nepřátel připadá v našich podmínkách v úvahu ve větším míře pouze liška obecná (*Vulpes vulpes*), výr velký (*Bubo bubo*) a samozřejmě člověk. Mýval bývá častou obětí silničního provozu, s jeho lovem to však tak snadné není. Lovit ho podle současné legislativy může pouze myslivecký hospodář a myslivecká stráž, a vzhledem k jeho skrytému způsobu života se tak děje spíše náhodou. Efektivnější metodou by snad byl odchyt do sklopců, ale ani tak nelze počítat s tím, že se mývalů kompletně zbavíme. Rozhodně se však s nimi nudit nebudeme.

Expanzi areálu mývala severního stále sledujeme a proto, pokud byste se přímo s mývalem severním nebo jeho charakteristickými stopami někde setkali, tak nás prosím kontaktujte (nejlépe na adrese mateju@kvmuz.cz). Za každý údaj Vám budeme velmi vděční.

Literatura:

- Anděra M. (2006): *Procyon lotor* (Linnaeus, 1758) – mýval severní. Pp.: 452–453. In: Mlíkovský J. et Stýblo P. [eds.] (2006): Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky. ČSOP, Praha, 496 pp.
- Anděra M. et Červený J. (2009): Velcí savci v České republice. Rozšíření, historie a ochrana. 2. Šelmy (Carnivora). Národní muzeum, Praha, 215 pp.
- Lotze J-H. et Anderson S. (1979): *Procyon lotor*. Mammalian species. 119: 1–8.
- Matějů J., Dvořák S., Tejrovský V., Bušek O., Ježek M. et Matějů Z. (2012): Current distribution of *Procyon lotor* in north-western Bohemia, Czech Republic (Carnivora: Procyonidae). *Lynx*, n. s. 43(1–2): 133–140.